

Zaštita izbornog prava na lokalnim izborima 2009. godine

*Sandra Marković**

Tijekom postupka izbora za članove predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te za općinske načelnike, gradonačelnike, župane i gradonačelnika Grada Zagreba koji su održani 2009. Ustavni je sud odlučivao u nizu zanimljivih slučajeva o zaštiti izbornog prava odnosno u izbornim sporovima. Prikazano je više od dvadeset različitih situacija u kojima je taj sud reagirao odlukama, pismima podnositelju, rješenjima i na druge prikladne načine. Svaka od tih reakcija može poslužiti svim sudionicima izbornog procesa da ubuduće svoje djelovanje i ponašanje prilagode tim odlukama i stajalištima Ustavnog suda čime se unapređuje predvidljivost i stabiliziraju političke institucije.

Ključne riječi: izborno pravo, lokalni izbori – Hrvatska, lokalna predstavnička tijela, lokalni načelnici, Ustavni sud Republike Hrvatske

* Sandra Marković, viša ustavnosudska savjetnica Ustavnog suda Republike Hrvatske, studentica doktorskog studija javnog prava i javne uprave na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (senior court advisor at the Constitutional Court of the Republic of Croatia, PhD student in public law and public administration at the Faculty of Law, University of Zagreb, Croatia)

1. Uvod

Nadležnost Ustavnog suda u izbornim sporovima određena je čl. 128. al. 9. Ustava Republike Hrvatske, dok se odredbama Ustava iz čl. 132.–137. jamči građanima pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu. Zakoni u skladu s kojima se provode lokalni izbori koji su održani 2009. jesu Zakon o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (ZIPT; NN 44/05 – pročišćeni tekst, 109/07) i Zakon o izborima općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba (ZIONGŽ; NN 109/07, 125/08).

2. Isti kandidat na dvije izborne liste

2.1. Odluka U-VIIA-2099/2009

Navedenom odlukom¹ odbijena je kao neosnovana žalba Gradske organizacije Hrvatske demokratske zajednice (HDZ) Senj izjavljena protiv rješenja Županijskog izbornog povjerenstva (ŽIP) Ličko-senjske županije od 29. travnja 2009. kojim je (točkom I. izreke) prihvaćen odustanak Marije Špalj, nositeljice Nezavisne gradske liste za izbor članica/članova Gradskog vijeća Grada Senja. Točkom II. rješenja izmijenjena je zbirna kandidacijska lista za izbor članica/članova Gradskog vijeća Grada Senja objavljena 28. travnja 2009. na oglasnoj ploči Grada Senja i 29. travnja 2009. u Novom listu.

Žaliteljica je u žalbi navela da je povlačenje kandidature protupravno, odnosno da je to pogrešno uporište za donošenje osporenog rješenja, jer zakonodavac ne predviđa takvu mogućnost. Smatra da je u konkretnom slučaju riječ o osporavanju pravovaljanosti objavljenih lista, a ne o načinu i mogućnostima odustajanja od izbornog postupka.

Ustavni je sud u konkretnom slučaju obrazložio da su izreka i obrazloženje osporavanog rješenja u skladu s pravnim stajalištem Suda izraženim u predmetu U-VII-1147/1999 od 22. prosinca 1999., koja je potvrđena odlukom U-VII-1122/2001 od 12. svibnja 2001., u kojoj stoji:

»U navedenom predmetu zaključeno je da se kandidatom može biti samo na jednoj listi i samo u jednoj izbornoj jedinici, no iz toga se ne

¹ Odluka U-VIIA-2099/2009 od 4. svibnja 2009. objavljena na www.usud.hr

može izvesti zaključak da bi u slučaju ako se na dvije liste pojavi isti kandidat, trebalo na štetu jedne od stranaka poništiti izbornu listu. To tim više što stranka u času sastavljanja liste nije mogla znati da će do navedene pogreške doći (...)

Tu pogrešku treba popraviti uz najmanju moguću štetu za postupak kandidiranja, tj. spornog kandidata treba izostaviti s jedne od lista, pri čemu kriterij treba biti njegova izjava, a druga stranka zbog toga ne smije trpjeti štetu za svoju predloženu listu.«

Ustavni sud neosnovanim je ocijenio navode žaliteljice da sama činjenica uvrštavanja istog kandidata na dvije izborne liste nužno povlači i njihovo poništavanje. Međutim, u konkretnom slučaju to nije pravno relevantno budući da je nositeljica jedne liste (Nezavisne gradske liste) povukla svoju listu tako da više ne sudjeluje u izbornom postupku.

3. Promjena kandidata na listi – odustanak

3.1. Odluka U-VIIA-2104/2009

Ovom odlukom² Ustavni sud odbio je žalbu Socijaldemokratske partije Hrvatske (SDP) podnesenu protiv rješenja ŽIP-a Ličko-senjske županije od 30. travnja 2009. kojim je (točkom I. izreke) prihvaćen odustanak Anke Murgić, kandidatkinje na kandidacijskoj listi HDZ, Hrvatske seljačke stranke (HSS) i Hrvatske socijalno-liberalne stranke (HSLs) na mjestu br. 2. od kandidature za člana Općinskog vijeća Općine Perušić, a umjesto odustale kandidatkinje na istoj kandidacijskoj listi, na mjestu broj 2., prihvaćena je kandidatura Nade Marković za članicu Općinskog vijeća Općine Perušić, predlagatelja HDZ, HSS i HSLs.

Polazeći od činjenica utvrđenih u postupku u povodu žaliteljičina prigovora, Ustavni je sud prihvatio stajalište nadležnog ŽIP-a izraženo u osporenom rješenju da okolnosti konkretnog slučaja ne opravdavaju poništavanje kandidacijske liste na kojoj se nalazila osoba koja zbog statusa namještenice u Oružanim snagama ne može biti kandidat za člana lokalnog predstavničkog tijela. Učinjeni propust, prema mišljenju Suda, trebalo je otkloniti uz najmanju moguću štetu za postupak kandidiranja, kao što je u konkretnom slučaju i učinjeno.

² Odluka U-VIIA-2104/2009 od 5. svibnja 2009. objavljena na www.usud.hr

Propust pri kandidiranju Anke Murgić, koji je otklonjen dan nakon objavljivanja kandidacijskih lista na oglasnoj ploči Općine Perušić prihvaćanjem valjane kandidature Nade Marković, prema stajalištu Suda, ne zahtijeva poništavanje kandidacijske liste koalicije triju političkih stranaka (s posljedicom gubitka njihova prava predlaganja kandidata za članove Općinskog vijeća Općine Perušić).

4. Nepotpisana prijava kandidacijske liste

4.1. Odluka U-VIIA-2101/2009

U konkretnom slučaju³, žalbom za zaštitu izbornog prava Marin Zubčić osporio je rješenje ŽIP-a Zadarske županije od 1. svibnja 2009. kojim je odbijen njegov prigovor zbog nepravilnosti u postupku kandidiranja nezavisne liste nositelja Marina Zubčića za članove Općinskog vijeća Općine Novigrad.

Žalitelj je naveo da su Općinsko izborno povjerenstvo (OIP) Općine Novigrad i nadležni ŽIP pogrešno protumačili odredbu čl. 12/2. ZIPT-a, utvrđujući da prva tri po redu potpisnika nezavisne liste moraju potpisati nezavisnu listu i biti nazočni njezinoj predaji, zbog kojeg razloga listu na kojoj je nositelj nisu ni objavili.

Uvidom u pribavljenu izbornu dokumentaciju OIP-a Općine Novigrad koja sadržava prijedlog nezavisne liste kandidata za članove općinskog vijeća, potpise birača koji podržavaju nositelja liste, očitovanja kandidata o prihvaćanju kandidature, očitovanja predsjednice OIP-a Općine Novigrad od 4. svibnja 2009., Ustavni sud utvrdio je da je 27. travnja 2009. u 00,00 sati OIP Općine Novigrad zaprimio navedenu nezavisnu kandidacijsku listu koju je na propisanom obrascu (OLS-2) OIP-u osobno predao njezin nositelj Marin Zubčić. Također je utvrđeno da je predani obrazac (OLS-2) bio nepotpun jer mu je nedostajala treća stranica na kojoj su trebali biti potpisi prve trojice po redu potpisnika nezavisne liste. Predloženu nezavisnu listu nadležni OIP nije objavio u javnim glasilima smatrajući je pravno nevaljanom jer prijavu nezavisne kandidacijske liste nisu potpisala prva tri po redu potpisnika nezavisne liste, niti su nazočili njezinoj predaji. S obzirom na to da se pobijano rješenje temelji na mjerodavnoj odredbi čl.

³ Odluka U-VIIA-2101/2009 od 5. svibnja 2009. objavljena na www.usud.hr

16/2. ZIPT-a, Ustavni je sud ocijenio da je ŽIP na temelju čl. 57/2. ZIPT-a pravilno odbio prigovor žalitelja kao neosnovan.

5. »Zabluda« prilikom potpisivanja očitovanja o prihvaćanju kandidature

5.1. Odluka U-VIIA-2105/2009

Ovom odlukom⁴ odbijena je žalba Milana Vukobratovića iz Vukovara podnesena protiv rješenja ŽIP-a Vukovarsko-srijemske županije od 30. travnja 2009. kojim je odbijen njegov prigovor zbog nepravilnosti u postupku kandidiranja nezavisne liste nositelja Ivice Žulja za članove gradskog vijeća Grada Vukovara. Žalitelj je isticao da je doveden u zabludu prilikom potpisivanja očitovanja o prihvaćanju kandidature za izbor člana gradskog vijeća Grada Vukovara nezavisne liste nositelja Ivice Žulja.

Uvidom u dostavljeni izborni materijal utvrđeno je da je žalitelj (na obrascu OLS-3) dana 27. travnja 2009. vlastoručno potpisao očitovanje o prihvaćanju kandidature za člana gradskog vijeća Grada Vukovara koje je ovjereno od nadležnog Gradskog izbornog povjerenstva (GIP) Grada Vukovara (nakon utvrđenja istovjetnosti podnositelja isprave – žalitelja, uvidom u osobnu iskaznicu izdanu od PP Vukovar).

Ustavni je sud ocijenio da je pravilno u obrazloženju osporenog rješenja nadležnog ŽIP-a utvrđeno da je istinitost tvrdnji žalitelja o navodnom prijevaram postupanju predmet dokazivanja u drugom, sudskom, a ne izbornom postupku.

6. Nedovoljan broj potpisa birača

6.1. Odluka U-VIIA-2164/2009

Ustavni sud je odbio,⁵ kao neosnovanu, žalbu HDZ-a izjavljenu protiv rješenja ŽIP-a Krapinsko-zagorske županije od 3. svibnja 2009. kojim je poništeno rješenje GIP-a Grada Oroslavlja od 28. travnja 2009.

⁴ Odluka U-VIIA-2105/2009 od 6. svibnja 2009. objavljena na www.usud.hr

⁵ Odluka U-VIIA-2164/2009 od 7. svibnja 2009. objavljena na www.usud.hr

Žaliteljica je navela da je rješenjem GIP-a Grada Oroslavlja utvrđena pravovaljana kandidatura Milana Babića iz Oroslavlja za gradonačelnika, i to na prijedlog političkih stranaka HDZ, HSLŠ, Autohtone hrvatske seljačke stranke (A-HSS) i Zagorske stranke (ZS) s preko 200 pravovaljanih potpisa podrške birača, koja je objavljena u *Večernjem listu* od 30. travnja 2009. Nadalje, da je tek po prigovoru SDP i drugih političkih stranaka utvrđen niz nepravilnosti u kandidacijskom postupku, i to zbog nedostatka pravovaljanih potpisa podrške birača (15 osoba umrlih u 2008., 17 osoba s pogrešnim brojem osobne iskaznice, 13 potpisanih osoba koje nisu na popisu birača, 15 osoba koje se pojavljuju dva puta na listi i 206 osoba s istim potpisom), a za te nepravilnosti žaliteljica smatra da su posljedica niza protuzakonitih radnji – zloupotrebe izbornog prava.

U konkretnom slučaju mjerodavna je odredba čl. 15/2. al. 3. ZIONGŽ-a, kojom je propisano da je za pravovaljanost stranačkih i nezavisnih kandidatura potrebno prikupiti 200 potpisa birača za gradonačelnika grada i jednog zamjenika s manje od 10.000 stanovnika, dok je čl. 16. propisano da se potpisi birača prikupljaju na propisanom obrascu u kojem se uz potpis birača navodi ime, prezime, adresa prebivališta birača te broj i mjesto izdavanja osobne iskaznice.

Polazeći od mjerodavnih odredbi ZIONGŽ-a, Ustavni je sud utvrdio da je u konkretnom slučaju kao nesporno utvrđeno da spornoj kandidaturi nije priložen dovoljan broj pravovaljanih potpisa birača koji tu kandidaturu podržavaju te da je stoga ŽIP osnovano poništio rješenje Gradskog izbornog povjerenstava Grada Oroslavlja kojim je utvrđena pravovaljanom kandidatura Milana Babića za gradonačelnika tog grada.

Na navode žalitelja o obvezi GIP-a da ga u skladu s čl. 20/2. i 20/3. ZIONGŽ upozori i odredi rok za otklanjanje uočenih nedostataka, Ustavni je sud napomenuo da je čl. 20/1. propisano da nadležno izborno povjerenstvo pri zaprimanju kandidature provjerava je li kandidatura u cijelosti usklađena s odredbama toga zakona i obvezatnim uputama Državnog izbornog povjerenstva. GIP provjerava kandidaturu u trenutku njezina zaprimanja, i to objektivno provjerljivih elemenata kandidature (kao što su: podnosi li kandidaturu ovlašten predlagatelj, prileži li kandidaturi očitovanje kandidata i zamjenika o prihvaćanju kandidature, Zakonom propisani broj potpisa birača te jesu li potpisi birača prikupljeni na propisanom obrascu) pa stoga GIP Grada Oroslavlja nije ni mogao utvrditi nedostatke u spornoj kandidaturi koje je po prigovoru utvrdio ŽIP.

7. Članovi proširenog sastava izbornog povjerenstva

7.1. Odluka U-VIIA-2250/2009

Ovom odlukom⁶ Ustavni sud odbio je kao neosnovanu žalbu Mate Lujčića iz Donjih Andrijevac izjavljenu protiv rješenja ŽIP-a Brodsko-posavske županije od 7. svibnja 2009. kojim je odbijen njegov prigovor protiv odluke o imenovanju članova i zamjenika članova proširenog sastava OIP-a Općine Donji Andrijevcu od 4. svibnja 2009. kao neosnovan.

Žalitelj je istaknuo da je u Općinskom vijeću Općine Donji Andrijevcu bio kao nositelj Nezavisne liste zastupnika zastupljen s dva vijećnika te je dostavio nadležnom ŽIP-u prijedlog člana i zamjenika člana za prošireni sastav općinskog izbornog povjerenstva. Smatra da i on kao i predstavnici drugih političkih stranaka koji su bili zastupljeni u radu Općinskog vijeća imaju pravo na imenovanje članova proširenog sastava općinskog izbornog povjerenstva.

Člankom 31/3. ZIPT-a propisano je da prošireni sastav izbornog povjerenstva čine po dva predstavnika većinske političke stranke odnosno koalicije i dva dogovorno predložena predstavnika oporbenih stranaka odnosno koalicija sukladno stranačkom sastavu predstavničkog tijela jedinice.

Ustavni je sud utvrdio da je u konkretnom slučaju nadležni ŽIP pravilno odbio prijedlog žalitelja kao neosnovan, utvrđujući da birači kao ovlašteni predlagatelji nezavisnih kandidacijskih lista u smislu odredbi čl. 12. (16.) ZIPT-a, kao ni nositelji nezavisnih kandidacijskih lista nemaju pravo predlagati članove proširenog sastava izbornog povjerenstva. To stoga što se sastav tih tijela određuje prema stranačkom sastavu predstavničkog tijela jedinice.

8. Kandidatov akademski stupanj

8.1. Odluka UVII-2292/2009

U konkretnom slučaju odbijena je⁷ kao neosnovana žalba Mile Sorića i Božidara Brkana izjavljena protiv rješenja ŽIP-a Splitsko-dalmatinske žu-

⁶ Odluka U-VIIA-2250/2009 od 8. svibnja 2009. objavljena na www.usud.hr

⁷ Odluka U-VII-2292/2009 od 13. svibnja 2009. objavljena na www.usud.hr

panije od 5. svibnja 2009. kojim je odbijen njihov prigovor protiv rješenja o utvrđenju pravovaljanom kandidatura za izbor općinskog načelnika Općine Seget te protiv rješenja o utvrđenju i objavi zbirne liste pravovaljanih kandidatura za izbor općinskog načelnika Općine Seget kao neosnovan.

Žalitelji su naveli da prvožalitelju pored imena i prezimena za kandidaturu nije naznačen i akademski naziv obrazovanja »dipl. iur.«, iako je on to naznačio. Stoga smatraju da ga je nadležno izborno povjerenstvo trebalo sukladno odredbama čl. 20/2. i 20/3. ZIONGŽ-a pozvati na uklanjanje formalnih nedostataka.

Ustavni je sud ocijenio da su navodi žalitelja kojim upozorava na propust nadležnog ŽIP-a da žalitelje pozove na uklanjanje uočenih nedostataka neosnovani, budući da kandidati za općinske načelnike, gradonačelnike, župane i gradonačelnike Grada Zagreba nisu dužni u prijedlogu (LSN-2) i očitovanju o prihvaćanju kandidature (LSN-3) uz ime i prezime naznačiti akademski i stručni naziv kao i akademski stupanj.⁸

9. Utvrđivanje valjanosti prikupljenih potpisa birača

9.1. Odluka U-VIIA-2293/2009

Ovom odlukom⁹ odbijena je kao neosnovana žalba Stipe Petrine iz Primoštena izjavljena protiv rješenja ŽIP-a Šibensko-kninske županije od 1. svibnja 2009. kojim je kao neosnovan odbijen njegov prigovor protiv rješenja OIP-a Općine Primošten od 28. travnja 2009., kojim je utvrđena pravovaljanom kandidatura Roberta Šupe – kandidata HDZ i HSS za izbor općinskog načelnika.

Žalitelj je u žalbi osporavao valjanost određenih potpisa birača smatrajući da nisu valjani jer za njih nije naznačeno mjesto prebivališta uz ulicu i kućni broj i/ili mjesto izdavanja njihove osobne iskaznice.

Stajalište je Ustavnog suda da nenavodenje mjesta prebivališta birača uz naznačenu ulicu i kućni broj ili mjesta izdavanja osobne iskaznice birača uz broj osobne iskaznice (valjanost koje se ne osporava) u uložnom arku

⁸ Prijašnja istovjetna praksa Ustavnog suda: odluke U-VIIA-1840/05 od 29. travnja 2005. objavljena u NN 59/05 i na www.usud.hr i U-VIIA-2077/05 od 13. svibnja 2005. objavljena u NN 62/05 i na www.usud.hr

⁹ Odluka U-VIIA-2293/2009 od 14. svibnja 2009. objavljena na www.usud.hr

obrazaca za postupak kandidiranja (popis birača koji podržavaju kandidaturu) nije propust koji bi doveo do nepravovaljanosti kandidature.¹⁰

10. Članovi biračkog odbora

10.1. Odluka U-VIIA-2392/2009

Ustavni je sud odbio¹¹ kao neosnovanu žalbu Gradske organizacije SD-SS-a Vukovar izjavljenu protiv rješenja ŽIP-a Vukovarsko-srijemske županije od 13. svibnja 2009. Žalitelj zajedno s drugom političkom strankom čini oporbene stranke gradskog vijeća, ima 8 vijećnika, a druga politička stranka 2 vijećnika, te su obje oporbene stranke dobile jednak broj članova biračkih odbora, unatoč »bitno različitoj političkoj snazi«. Žalitelj smatra da ima pravo na veći broj članova biračkih odbora od druge oporbene političke stranke.

U konkretnom slučaju mjerodavne su odredbe čl. 36/2. i 36/3. ZIPT-a koje glase:

»Birački odbor čine predsjednik i njegov zamjenik te dva člana i njihovi zamjenici. Po jednog člana i zamjenika određuje većinska politička stranka ili koalicija, a po jednog člana i zamjenika određuju oporbene političke stranke ili koalicije sukladno stranačkom sastavu predstavničkog tijela.

Političke stranke dužne su odrediti članove pojedinih biračkih odbora i dostaviti njihova imena nadležnim izbornim povjerenstvima najkasnije 8 dana prije dana održavanja izbora. Ne odrede li ih, odnosno ukoliko prijedlozi ne prispiju nadležnim izbornim povjerenstvima, nadležna izborna povjerenstva samostalno će odrediti članove biračkih odbora.«

Ustavni je sud ocijenio da je prema čl. 36. ZIPT-a žalitelj ostvario pravo na članove u pojedinim biračkim odborima, ali mu ne pripada pravo na više od jednog člana ili zamjenika u biračkom odboru.

¹⁰ Stajalište izraženo i u U-VIIA-1897/2005 od 2. svibnja 2005. (nenavodenje mjesta prebivališta, već samo ulice i kućnog broja).

¹¹ Odluka U-VIIA-2392/2009 od 15. svibnja 2009. objavljena na www.usud.hr

11. Nepravilnosti u radu biračkih odbora

11.1. Odluka U-VIIA-2514/2009 (višak listića)

Navedenom odlukom¹² odbijena je kao neosnovana žalba Županijske organizacije SDP-a Splitsko-dalmatinske županije izjavljena protiv rješenja DIP-a od 20. svibnja 2009. kojim je odbijen kao neosnovan njezin prigovor podnesen zbog nepravilnosti u postupku izbora župana i članica/članova Županijske skupštine Splitsko-dalmatinske županije.

Žaliteljica je u žalbi navela kronologiju događaja nakon završetka glasanja ističući da je birački odbor na biračkom mjestu u Neoriću nakon prebrojavanja glasačkih listića utvrdio da u glasačkim kutijama postoji višak glasačkih listića (»2 kompleta, odnosno ukupno 8 glasačkih listića u četiri kutije«), ali da je OIP Općine Muć »izborne radnje naknadno osnažio na način i u vrijeme koje zakon nije propisao«. Žaliteljica smatra da OIP nije izvijestio DIP kao ni ŽIP Splitsko-dalmatinske županije o svim relevantnim činjenicama i događajima.

S obzirom na navode iz žalbe, a uvidom u izvornik izbornog materijala koji je Ustavnom sudu dostavio nadležni ŽIP, razvidno je da su zapisnici o radu biračkog odbora potpisani sukladno čl. 47. (čl. 51. pročišćenog teksta) ZIPT-a odnosno čl. 62. ZIONGŽ-a te da na njih nije bilo prigovora promatrača.

Nadalje, prebrojavanjem izbornih glasačkih listića s biračkog mjesta Neorić, Sud je utvrdio da ne postoji višak glasačkih listića, u kojem bi slučaju bio dužan postupiti sukladno odredbama čl. 43/4. ZIPT-a odnosno čl. 60/4. ZIONGŽ-a. Uvidom u izvornike dostavljenog izbornog materijala Sud je utvrdio da ne postoji zapisnik o radu biračkog odbora u kojem bi bio evidentiran taj višak glasačkih listića.

Imajući u vidu navedeno, Ustavni je sud napomenuo da neurednosti u ispisivanju zapisnika (kao što su očite omaške u zapisniku o radu upisivanjem brojki koje su naknadno ispravljane, a koje se mogu smatrati nepravilnostima u radu biračkog odbora) nisu takve naravi da bi mogle bitno utjecati na rezultate izbora za župana i članice/članove Županijske skupštine Splitsko-dalmatinske županije.¹³

¹² Odluka U-VIIA-2514/2009 od 23. svibnja 2009. objavljena na www.usud.hr

¹³ Slično i u odluci U-VIIA-2543/2009 od 23. svibnja 2009. objavljenoj na www.usud.hr

11.2. Odluka U-VIIA-2545/2009 (višak listića)

Ustavni sud odbio je žalbu¹⁴ Općinskog odbora HDZ-a Rugvica izjavljenu protiv rješenja ŽIP-a Zagrebačke županije od 19. svibnja 2009. kojim je odbijen kao neosnovan prigovor žalitelja od 18. svibnja 2009. podnesen na rad OIP-a Općine Rugvica.

Navedenim prigovorom žalitelj je isticao nepravilnosti u radu biračkog odbora na biračkom mjestu broj 5. Rugvica koje su se odnosile na višak listića u biračkim kutijama te na nepravovremeno određivanje odnosno izmjene biračkog mjesta broj 5. Rugvica.

Uvidom u izborni materijal, s obzirom na navode žalitelja koje je isticao i u prigovoru od 18. svibnja 2009., Ustavni sud utvrdio je da je ŽIP pravilno odbio prigovor žalitelja jer u postupku nije utvrđen višak glasačkih listića niti je učinjena povreda u smislu nepravovremenog određivanja odnosno izmjene biračkog mjesta.

Glede navoda žalitelja o nepravilnostima koji se odnose na zapisnik i glašovanje osobe koja nije bila upisana u izvadak iz popisa birača, a koje žalitelj iznosi tek u žalbi Ustavnom sudu, Sud je utvrdio da je birački odbor zapisnički nepravilno evidentirao način glasovanja Stjepana Bogdana Paveka. Taj je propust po naputku OIP-a predsjednica biračkog odbora naknadno ispravila i potvrdila svojim potpisom. Sud je ocijenio da nije riječ o nepravilnosti koja je utjecala, a osobito ne bitno, na rezultate izbora.

Glede prigovora žalitelja koji se odnose na zapisnike o radu biračkog odbora za izbor župana i članova županijske skupštine, Sud je utvrdio da je žalitelj imao pravo u skladu s čl. 86/2. ZIONGŽ-a i čl. 57/2. ZIPT-a podnijeti prigovor DIP-u u roku 48 sati računajući od isteka dana kad je izvršena radnja na koju žalitelj u žalbi Ustavnom sudu prvi put podnosi prigovor.

11.3. Odluka U-VIIA-2548/2009

Ovom odlukom¹⁵ odbijena je kao neosnovana žalba Općinske organizacije HDZ-a Sisačko-moslavačke županije izjavljena protiv rješenja ŽIP-a Sisačko-moslavačke županije od 21. svibnja 2009. U odlučivanju o prigovorima žaliteljice i Stipe Šapine ŽIP je zatražio očitovanje predsjednika

¹⁴ Odluka U-VIIA-2545/2009 od 23. svibnja 2009. objavljena na www.usud.hr

¹⁵ Odluka U-VIIA-2548/2009 od 25. svibnja 2009. objavljena na www.usud.hr

OIP-a Općine Donji Kukuruzari, koji je prethodno zatražio i očitovanje predsjednika navedenih biračkih odbora. Iz navedenih očitovanja ŽIP je utvrdio da ni članovi izbornog povjerenstva, uključujući i članove proširenog sastava, ni članovi biračkih odbora nisu na biračkim mjestima uočili nikakvih nepravilnosti u radu biračkih odbora niti su zamijetili da bi ispred biračkih mjesta bilo tko vršio utjecaj na birače.

ŽIP je na biračkom mjestu broj 1. utvrdio dva nevažeća glasačka listića, ali je ocijenio da navedena nepravilnost u radu biračkog odbora ne utječe bitno na rezultat izbora za članove Općinskog vijeća, a na to se žaliteljica u žalbi podnesenoj Ustavnom sudu i ne žali.

Polazeći od navedenog, kao i činjenice da žaliteljica nije dokazala navode žalbe, koji se sastoje od navoda o pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju i neprovođenju predloženih dokaza, Ustavni sud je ocijenio da je nadležni ŽIP pravilno odbio prigovor žaliteljice te da žalba protiv osporenog rješenja nadležnog ŽIP-a nije osnovana.¹⁶

12. Povećanje broja članova predstavničkog tijela

12.1. Odluka U-VIIA-2546/2009 (manjine)

Ustavni sud odbio je žalbu¹⁷ Hrvatske narodne stranke – liberalnih demokrata (HNS), Županijske organizacije Karlovac podnesenu protiv rješenja ŽIP-a Karlovačke županije od 21. svibnja 2009. kojim je odbijen kao neosnovan prigovor žaliteljice i potvrđena Odluka o izmjeni rezultata izbora za Općinsko vijeće Općine Barilović od 19. svibnja 2009., o povećanju broja članova Općinskog vijeća Općine Barilović i izabranim kandidatima, predstavnicima nacionalnih manjina.

Člankom 20/3. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina NN 155/02.) propisano je:

Ako u predstavničkom tijelu jedinice lokalne samouprave na temelju općeg biračkog prava ne bude osigurana zastupljenost onoliko članova pripadnika nacionalne manjine, koja u stanovništvu jedini-

¹⁶ Nepravilnosti u radu biračkih odbora i na biračkim mjestima i u odlukama U-VIIA-2550/2009, U-VIIA-2551/2009, U-VIIA-2552/2009, U-VIIA-2553/2009, U-VIIA-2554/2009, U-VIIA-2555/2009, U-VIIA-2556/2009, sve od 27. svibnja 2009., objavljenima na www.usud.hr

¹⁷ Odluka U-VIIA-2546/2009 od 25. svibnja 2009. objavljena na www.usud.hr

ce lokalne samouprave sudjeluje s najmanje 15%, koliko osigurava zastupljenost pripadnika te nacionalne manjine razmjerno njenom udjelu u stanovništvu jedinice lokalne samouprave, broj članova predstavničkog tijela jedinice povećat će se do broja koji je potreban da bi zastupljenost bila ostvarena, a izabranim će se smatrati oni pripadnici određene manjine koji nisu izabrani, po redu prema razmjernom uspjehu svake liste na izborima ako zakonom kojim se uređuje izbor članova predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave nije drugačije određeno.

Člankom 10/2. ZIPT-a propisano je:

Ako na izborima nije postignuta odgovarajuća zastupljenost predstavnika nacionalnih manjina u predstavničkom tijelu jedinice u skladu s odredbama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i statutom jedinice, broj članova predstavničkog tijela jedinice povećat će se do broja koji je potreban da bi odgovarajuća zastupljenost bila ostvarena, a izabranim kandidatima će se smatrati oni pripadnici određene manjine koji su bili kandidirani na izbornim listama, a nisu izabrani, po redu prema razmjernom uspjehu svake liste na izborima.

Ustavni sud u konkretnom je slučaju utvrdio da je prema rezultatima postignutim na provedenim izborima za Općinsko vijeće Općine Barilović najveći broj glasova dobila lista HDZ-a (nositelj liste Marinko Bišćan, 610 glasova, 45,45% – 5 mjesta) te Nezavisna lista Dražena Perakovića (418 glasova, 27,27% – 3 mjesta).

Slijedom navedenih utvrđenja, prema ocjeni Suda, ispravno je postupio nadležni OIP kad je povećao broj članova Općinskog vijeća s dva predstavnika srpske nacionalne manjine te ta dva predstavnika izabrao s liste HDZ-a i Nezavisne liste Dražena Perakovića, budući da su te dvije liste postigle najbolji rezultat na izborima.

12.2. Odluka U-VIIA-2557/2009 (povećanje broja vijećnika pripadnika nacionalne manjine u općinskom vijeću razmjerno udjelu te manjine u stanovništvu jedinice)

Ustavni je sud odbio¹⁸ kao neosnovanu žalbu Općinske organizacije SDSS Hrvatska Dubica, podnesenu protiv rješenja ŽIP-a Sisačko-moslavačke

¹⁸ Odluka U-VIIA-2557/2009 od 27. svibnja 2009. objavljena na www.usud.hr

županije od 22. svibnja 2009. Žaliteljica je zapravo tražila da Ustavni sud poveća broj vijećnika pripadnika srpske nacionalne manjine u Općinskom vijeću te općine na 4 člana, što bi prema njezinu mišljenju bilo razmjerno udjelu te manjine u stanovništvu Općine.

Iz dopisa Središnjeg državnog ureda za upravu (SDUU) Ustavni je sud utvrdio da Općina Hrvatska Dubica nije prije izbora uskladila svoj statut sa Zaključkom Vlade te da je na snazi »Statut kojim je propisano da u predstavničkom tijelu Općine participira jedan pripadnik srpske nacionalne manjine, s obzirom na to da je udio pripadnika srpske nacionalne manjine prema popisu stanovništva u Općini Hrvatska Dubica 6,49%«. Imajući u vidu da su nakon provedenih izbora u Općinsko vijeće izabrana 3 vijećnika pripadnika srpske nacionalne manjine, Ustavni je sud ocijenio da je nadležni ŽIP pravilno odbio prigovore žaliteljice.

Ustavni sud istaknuo je da određivanje broja članova predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave iz redova hrvatskih državljana pripadnika nacionalnih manjina razmjerno udjelu nacionalne manjine u stanovništvu te jedinice, u ovoj fazi postupka, nije u nadležnosti ni izbornih povjerenstava ni Ustavnog suda. Novoizabrano predstavničko tijelo je to koje ima zakonsku ovlast (i obvezu) postupiti po čl. 9. ZIPT-a i u roku 60 dana od dana konstituiranja izmijeniti Statut, pod uvjetom da su ispunjene pretpostavke za njegovu izmjenu, radi usklađenja broja članova predstavničkog tijela iz redova hrvatskih državljana pripadnika nacionalne manjine razmjerno udjelu te manjine u stanovništvu jedinice lokalne samouprave.¹⁹ To znači da je tek nakon takve izmjene (usklađivanja) Statuta moguće provesti, eventualno potrebne, dopunske izbore sukladno odredbama čl. 9.a-9.d ZIPT-a.

Ako se u postupku naknadnog usklađenja Statuta s odredbama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i čl. 9. ZIPT-a utvrdi da predstavničko tijelo jedinice treba imati manji broj članova predstavničkog tijela jedinice iz redova hrvatskih državljana pripadnika nacionalnih manjina od onog broja koji je izabran, Ustavni sud je utvrdio da se u tom slučaju ne smiju provoditi dopunski izbori radi postizanja »odgovarajuće« zastupljenosti odnosno radi smanjenja broja članova predstavničkog tijela iz redova pripadnika nacionalnih manjina. Utvrđenje je Ustavnog suda da su u takvoj pravnoj situaciji vijećnički mandati članova predstavničkog tijela iz redova pripadnika nacionalnih manjina izabраниh u skladu s (neusklađe-

¹⁹ Stajalište Suda izraženo u odluci U-VIIA-2382/2005 od 31. svibnja 2005., www.usud.hr.

nim) statutom jedinice lokalne samouprave pravno zaštićeni i da se broj tih članova ne može smanjivati za vrijeme trajanja njihova mandata.²⁰

12.3. Odluka U-VIIA-2738/2009 (povećanje broja članova vijeća – manjine)

Ovom odlukom²¹ usvojena je žalba HSLS-a Istarske županije, Ogranak Kršan, te je poništeno rješenje ŽIP-a Istarske županije od 29. svibnja 2009. i odluka o objavi rezultata izbora za članove Općinskog vijeća Općine Kršan od 25. svibnja 2009. Na snazi je ostavljena odluka o objavi rezultata izbora za članove Općinskog vijeća od 17. svibnja 2009. i rješenje o ispravku te odluke od 21. svibnja 2009. Odlukom o objavi rezultata izbora za članove Općinskog vijeća Općine Kršan od 25. svibnja 2009. određeno je pravo pripadnika bošnjačke nacionalne manjine na zastupljenost u općinskom vijeću.

Sukladno pravnom stajalištu izraženom u odluci U-VIIA-2557/2009 od 27. svibnja 2009., Ustavni je sud istaknuo da određivanje broja članova predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave iz redova hrvatskih državljana pripadnika nacionalnih manjina razmjerno udjelu nacionalne manjine u stanovništvu te jedinice, u ovoj fazi postupka, nije u nadležnosti ni izbornih povjerenstava ni Ustavnog suda. Novoizabrano predstavničko tijelo je to koje ima zakonsku ovlast (i obvezu) postupiti po čl. 9. ZIPT-a i u roku 60 dana od dana konstituiranja izmijeniti statut, pod uvjetom da su ispunjene pretpostavke za njegovu izmjenu, radi usklađenja broja članova predstavničkog tijela iz redova hrvatskih državljana pripadnika nacionalne manjine razmjerno udjelu te manjine u stanovništvu jedinice lokalne samouprave. To znači da je tek nakon takve izmjene (usklađivanja) statuta jedinice lokalne samouprave moguće provesti, eventualno potrebne, dopunske izbore sukladno odredbama članaka 9a.-9d. ZIPT-a.

Utvrđenje je Ustavnog suda da je novoizabrano predstavničko tijelo Općine Kršan u roku 60 dana od dana konstituiranja dužno uskladiti Statut odnosno statutarnu odluku s čl. 20/7. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i Zaključkom Vlade od 10. ožujka 2009. navedenim u t. 5. obrazloženja ove odluke. Tek se nakon toga, ovisno o stanju utvrđenom

²⁰ O zastupljenosti manjina u gradskom vijeću Ustavni je sud odlučivao i odlukom U-VIIA-2629/2009 od 28. svibnja 2009. objavljenom na www.usud.hr

²¹ Odluka U-VIIA-2738/2009 od 30. svibnja 2009. objavljena u NN i na www.usud.hr

u novousklađenom statutu odnosno statutarnim odlukama, otvara pravna mogućnost za provođenje dopunskih izbora sukladno mjerodavnim odredbama čl. 9.a–9.d ZIPT-a, sve pod uvjetom da nacionalna manjina – na temelju novousklađenog Statuta odnosno statutarne odluke – ima pravo na jednog ili više vijećnika iz redova hrvatskih državljana pripadnika nacionalnih manjina.

13. Glasovanje birača s tjelesnim oštećenjima

13.1. Odluka U-VIIA-2630/2009

Ustavni je sud odbio²² kao neosnovanu žalbu Bernardina Petrića iz Dugog Rata izjavljenu protiv rješenja ŽIP-a Splitsko-dalmatinske županije od 21. svibnja 2009. kojim je odbijen prigovor žalitelja od 19. svibnja 2009. podnesen zbog nepravilnosti u postupku izbora za općinskog načelnika Općine Dugi Rat.

Ustavni je sud iz zapisnika o radu biračkog odbora utvrdio da dvoje birača s tjelesnim oštećenjem nisu bili posjećeni od biračkog odbora, iako su bili najavljeni. Zbog tog propusta u radu biračkog odbora tim biračima bilo je uskraćeno biračko pravo, no oni su imali pravo žaliti se zbog uskrate svog prava, što nisu učinili.

Iz zapisnika nadalje proizlazi da je žalitelj na tom biračkom mjestu dobio 44 glasa te da su od ukupno 9 kandidata za izbor načelnika na tom biračkom mjestu više glasova od njega dobili kandidati D. V. (166 glasova), J. R. (117 glasova) i T. V. (92 glasa). Stoga činjenica da dvojici birača nije omogućeno glasovanje nije utjecala, a osobito ne bitno, na rezultate izbora na tom biračkom mjestu. Ustavni sud je ocijenio da ne postoji uzročno-posljedična veza između ukupnih rezultata izbora (na svim biračkim mjestima) za izbor načelnika Općine Dugi Rat i rezultata izbora na biračkom mjestu broj 7.

²² Odluka U-VIIA-2630/2009 od 27. svibnja 2009. objavljena na www.usud.hr

14. Rokovi za podnošenje prigovora – objektivni

14.1. Odluka UVIIA-2395/2009

U konkretnom slučaju odbijena je²³ kao neosnovana žalba Jovana Berića iz Kistanja izjavljena protiv rješenja ŽIP-a Šibensko-kninske županije od 13. svibnja 2009. kojim je odbaćen njegov prigovor zbog nepravilnosti u postupku kandidiranja za članove Općinskog vijeća Općine Kistanje. Pitanje je bilo od kada teče rok za isticanje prigovora protiv zbirne liste.

Ustavni je sud utvrdio da je u konkretnom slučaju nadležni ŽIP pravilno primijenio mjerodavne zakonske odredbe kad je odbacio prigovor žalitelja kao nepravodoban, jer je rok za isticanje prigovora protiv javne objave zbirne liste (objavljene u Slobodnoj Dalmaciji 29. travnja 2009. – drugo izdanje), istekao 1. svibnja 2009. u 24.00 sata, a prigovor je podnesen tek 13. svibnja 2009.

Ustavni je sud napomenuo da je taj rok objektivne naravi i teče od dana izvršenja radnje koja se prigovorom osporava, u ovom slučaju od dana objave zbirne liste kandidacijskih lista za izbor članova Općinskog vijeća Općine Kistanje u Slobodnoj Dalmaciji. Pogrešnim je Sud ocijenio mišljenje žalitelja da je taj rok subjektivne naravi i da teče od dana njegova saznanja.

14.2. Odluka U-VIIA-2632/2009

Ovom odlukom²⁴ Sud je kao neosnovanu odbio žalbu Milana Zubera iz Jagodnjaka izjavljenu protiv rješenja ŽIP-a Osječko-baranjske županije od 25. svibnja 2009. kojim je kao nepravovremen odbaćen njegov prigovor. Sud je utvrdio da je u konkretnom slučaju nadležni ŽIP pravilno primijenio mjerodavne zakonske odredbe kad je odbacio prigovor žalitelja kao nepravodoban, jer je rok za isticanje prigovora žalitelju istekao 19. svibnja u 24,00 sata, a prigovor je podnesen tek 25. svibnja 2009. u 8,00 sati.

Sud je napomenuo da su rokovi iz čl. 58/1. ZIPT-a (pročišćeni tekst) i 87/1. ZIONGŽ-a objektivne naravi i teku od dana izvršenja radnje koja se prigovorom osporava, u ovom slučaju od isteka dana kad je izvršena radnja na koju se stavlja prigovor, a ne, kako to pogrešno smatra žalitelj, da je taj rok subjektivne naravi i da teče od dana njegova saznanja.

²³ Odluka U-VIIA-2395/2009 od 19. svibnja 2009. objavljena na www.usud.hr

²⁴ Odluka U-VIIA-2632/2009 od 28. svibnja 2009. objavljena na www.usud.hr

15. Nadzor

15.1. Pismo podnositelju U-VII-2103/2009

U odgovoru biraču²⁵ koji je podnio »ustavnu tužbu« protiv rješenja GIP-a kojim je prihvaćena kandidatura osobe izjave koje u medijima, prema mišljenju podnositelja, »otvaraju mogućnost diskriminacije građana srpske nacionalnosti«, Ustavni sud je naveo:

»Odredbom čl. 84. ZIONGŽ-a propisano je da Ustavni sud obavlja nadzor ustavnosti i zakonitosti izbora općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba te rješava izborne sporove u skladu s odredbama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu i odredbama tog zakona.

Nadalje, člankom 85. istog zakona propisano je da prigovor zbog nepravilnosti u postupku kandidiranja ili izbora mogu podnijeti političke stranke, kandidati i zamjenici kandidata, najmanje 100 birača ili najmanje 5% birača jedinice lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave u kojoj se provodi izbor.

Sukladno navedenom, birač pojedinac nije ovlašten za podnošenje prijedloga za provođenje nadzora nad ustavnošću i zakonitošću izbora, pa ne postoji pravna osnova za postupanje Ustavnog suda u povodu Vašeg pismena.«

Dakle, stajalište je Ustavnog suda da birač pojedinac nije ovlašten za podnošenje prijedloga za provođenje nadzora nad ustavnošću i zakonitošću izbora niti za podnošenje ustavne tužbe protiv rješenja GIP-a.

15.2. Pismo podnositelju U-VII-2251/2009

U konkretnom slučaju²⁶ Ustavni sud na temelju ovlasti iz čl. 87. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (NN 99/99, 29/02 i 49/02 – pročišćeni tekst) nije prihvatio zahtjev za nadzor nad ustavnošću i zakonitošću izbora u dijelu koji se odnosi na izbornu promidžbu.

²⁵ Odgovor U-VII-2103/2009 od 5. svibnja 2009. objavljen na www.usud.hr

²⁶ Pismo podnositelju U-VII-2251/2009 od 13. svibnja 2009. objavljeno na www.usud.hr

Naime, GIP Grada Varaždinske Toplice utvrdilo je da se nositelj nezavisne liste, bez odobrenja Gradskog vijeća Grada, na predizbornom promidžbenom plakatu svoje liste koristio grbom Grada te je odredilo uklanjanje spornih promidžbenih plakata s područja na kojem se provodi izborna promidžba.

Ustavni je sud ocijenio da je GIP postupao na temelju ovlasti propisane čl. 33/1. al. 7. ZIPT-a, u svrhu zaštite, člankom 22/1. ZIPT-a, zajamčenog prava svih političkih stranaka koje su predložile liste i nositelja ili drugih predstavnika nezavisnih lista na izbornu promidžbu pod jednakim uvjetima.

Sud je primijetio da ni Ustavni zakon o Ustavnom sudu ni ZIPT izričito ne propisuju pravno sredstvo protiv mjera koje nadležno izborna povjerenstvo naloži u provedbi nadzora pravilnosti izborne promidžbe. Međutim, Sud smatra nedvojbenom ovlast izbornih povjerenstava da ako u provedbi nadzora pravilnosti izborne promidžbe utvrde nepravilnosti, nalože i njihovo otklanjanje. Nadalje, »žalba« Ustavnom sudu protiv takve mjere nije žalba u izbornom sporu, već je treba smatrati zahtjevom za nadzor nad ustavnošću i zakonitošću izbora u dijelu koji se odnosi na izbornu promidžbu. Polazeći od navedenog, sud je prihvatio stajalište GIP-a i utvrdio osnovanom naloženu mjeru. Sud je utvrdio da su svi dužni poštovati mjeru naloženu rješenjem GIP-a.

15.3. Pismo podnositelju U-VII-2612/2009

Ustavni sud na sjednici održanoj 28. svibnja 2009. razmotrio je zaprimljeni podnesak »Izbornog stožera prof. dr. sc. Josipa Kregara« i ocijenio da nije riječ ni o žalbi u izbornom sporu za koju bi Sud bio nadležan ni o prijedlogu Sudu da izravno provede nadzor nad ustavnošću i zakonitošću izbora.²⁷

Ustavni sud je primijetio da je priopćenje i očitovanje GIP-a od 23. svibnja 2009. doneseno u povodu prigovora »Izbornog stožera« podnesenog 22. svibnja 2009. DIP-u zbog: »1. Neravnopravnog položaja kandidata prof. Josipa Kregara u izornoj utrci za gradonačelnika Grada Zagreba. 2. Najavljene povrede predizborne šutnje.« Budući da DIP nije nadležan provoditi nadzor pravilnosti izborne promidžbe, taj je prigovor prosljedio GIP-u na nadležno postupanje.

²⁷ Pismo podnositelju U-VII-2612/2009. objavljeno na www.usud.hr

Nedvojbenom je Ustavni sud ocijenio nadležnost GIP-a za provođenje nadzora pravilnosti izborne promidžbe. Međutim, Sud je naveo činjenicu da zakonskim odredbama nisu poblizje određene mjere koje je GIP ovlašten poduzeti u provođenju tog nadzora. Ustavni sud stoga smatra da se te mjere načelno mogu kretati unutar onih određenih u čl. 89. Ustavnog zakona, koji predviđa i obavješćivanje javnosti i izdavanje priopćenja i/ili upozorenja. Ustavni je sud utvrdio da je GIP u provedbi nadzora pravilnosti izborne promidžbe u povodu prigovora »Izbornog stožera« od 22. svibnja 2009. imao ovlast donijeti priopćenje i očitovanje od 23. svibnja 2009.

Ustavni je sud naveo da Ustavni zakon, ZIONGŽ i ZIPT ne propisuju pravno sredstvo protiv akata nadležnog izbornog povjerenstva donesenih u provedbi nadzora pravilnosti izborne promidžbe. Taj postupak, dakle, nije ustrojen u dva stupnja, pa Ustavni sud nije nadležno drugostupanjsko tijelo u postupku nadzora pravilnosti izborne promidžbe koju provode nadležna izborna povjerenstva.

Ustavni je sud zaključio da je prof. dr. sc. Kregar kao kandidat za gradonačelnika osobno ovlašten izravno od Suda zatražiti provedbu nadzora nad *ustavnošću i zakonitošću* izbora sukladno čl. 88. Ustavnog zakona, budući da to podneskom nazvanim »žalba« »Izborni stožer« nije zatražio niti je bio ovlašten zatražiti.

15.4. Obavijest putem sredstva javnog priopćivanja i upozorenje U-VII-2691/2009

Ustavni sud izdao je obavijest putem sredstva javnog priopćivanja i upozorenje²⁸ u povodu »zahtjeva za nadzor – emitiranje programa Televizije Slavonije i Baranje d.o.o.« HDZ, Županijskog odbora Osječko-baranjske županije.

Ustavni je sud uvidom u spis predmeta utvrdio da je Televizija Slavonije i Baranje d.o.o. iz Osijeka odbila emitirati spotove podnositeljice zahtjeva s obrazloženjem »da su promidžbeni spotovi izrađeni tako da stvaraju dojam dvojbenog sadržaja i značenja. Naime, u televizijskim spotovima pojavljuju se osobe za koje se prema sadržaju tih spotova ne može zaključiti da iskazuju samo svoj osobni stav, nego da govore i u ime određenih institucija i braniteljskih udruga građana te ih na taj način stavljaju u funkciju političke promidžbe. ... Smatramo da takvo oglašavanje može zavaravati i uznemiriti

²⁸ Upozorenje U-VII-2691/2009. objavljeno na www.usud.hr

javnost te povrijediti konkurenciju ...« (pisano očitovanje o promidžbenom materijalu u izornoj kampanji Televizije Slavonije i Baranje od 22. svibnja 2009. upućeno Centar mediji, obrtu za reklamu i propagandu).

Ustavni sud je utvrdio da je Televizija Slavonije i Baranje odbivši objaviti promidžbene spotove podnositeljice zahtjeva postupila suprotno odredbama čl. 25. ZIONGŽ-a. Na temelju čl. 89. Ustavnog zakona Ustavni sud je o tome obavijestio javnost putem sredstava javnog priopćivanja, upozorio nadležno tijelo (Televiziju Slavonije i Baranje) i u skladu s čl. 88. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu donio nalog o obvezi emitiranja spornih spotova.

16. Proceduralne odluke

16.1. Nepravodobna žalba

16.1.1. Rješenje U-VIIA-2393/2009

Žalbom za zaštitu izbornog prava Šahovski klub »Slakovci« i Klub inženjera, tehničara i informatičara Slakovci (žalitelji) osporavali su rješenje ŽIP-a Vukovarsko-srijemske županije od 5. svibnja 2009. kojim je kao nedopušten odbačen njihov prigovor podnesen na zbirnu listu pravovaljanih kandidata za izbor načelnika Općine Stari Jankovci. Žalba je Ustavnom sudu podnesena običnom poštom, izvan roka.

Odbacujući žalbu kao nepravodobnu²⁹ Sud se pozvao na čl. 102. ZUP-a (NN 53/91, 103/96). Prema toj odredbi, kad je podnesak upućen poštom preporučeno ili telegrafskim putem, dan predaje pošti smatra se kao dan predaje organu kojem je upućen.

16.2. Nadležnost za mjesne izbore

16.2.1. Rješenje U-VIIA-2542/2009

Točkom I. izreke³⁰ Ustavni sud je odbacio žalbu Gradskog odbora HDZ-a Samobor, izjavljenu protiv rješenja GIP-a za mjesne izbore Grada Samo-

²⁹ Rješenje U-VIIA-2393/2009 od 15. svibnja 2009. objavljeno na www.usud.hr

³⁰ Rješenje U-VIIA-2542/2009 od 25. svibnja 2009. objavljeno u NN i na www.usud.hr

bora od 19. svibnja 2009. zbog nenadležnosti. Točkom II. izreke Ustavni je sud na temelju čl. 31. Ustavnog zakona odredio:

»... za rješavanje o žalbi protiv rješenja Gradskog izbornog povjerenstva za mjesne izbore Grada Samobora, kl. 013-01/09-01/3, ur. br. 238-11-10/1-09-188 od 19. svibnja 2009., u postupku izbora članova Vijeća mjesnog odbora Samoborski Otok nadležan je Središnji državni ured za upravu Vlade Republike Hrvatske;

– od dana objave ovog rješenja u Narodnim novinama izbori za članove vijeća mjesnih odbora i gradskih četvrti moraju se održavati u vrijeme kad je predstavničko tijelo grada odnosno općine u kojoj se oni održavaju konstituirano.«

U pouci o pravnom lijeku osporenog rješenja GIP za mjesne izbore Grada Samobora (GIP-MI) uputio je žalitelja da protiv osporenog rješenja može izjaviti žalbu Odboru za statutarno-pravna pitanja Gradskog vijeća Grada Samobora. Žalitelj je postupio po uputi o pravnom lijeku i svoju žalbu pravodobno uputio tom odboru putem GIP-MI.³¹

U konkretnom je slučaju nadležni GIP-MI kao prvostupanjsko tijelo nadležno za zaštitu izbornog prava u izbornim sporovima vezanim uz provedbu izbora članova Vijeća mjesnog odbora Samoborski Otok žalitelju dao pravilnu uputu o pravnom lijeku upućujući ga na Odbor za statutarno-pravna pitanja Gradskog vijeća Grada Samobora. Međutim, raspuštanjem Gradskog vijeća zbog provedbe općih izbora članova predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave, održanih 17. svibnja 2009., tom je radnom tijelu Gradskog vijeća prestao mandat, a novo još nije konstituirano.

Sukladno tome, istodobnim održavanjem izbora članova predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave i izbora članova vijeća mjesnih odbora te iste jedinice lokalne samouprave stvorena je situacija u kojoj za zaštitu izbornog prava u izbornim sporovima vezanim uz mjesne izbore u toj jedinici ne postoji nadležno drugostupanjsko tijelo.

³¹ GIP-MI dostavio je dopisom od 22. svibnja 2009. Ustavnom sudu očitovanje uz žalbu žalitelja, u kojem navodi da je sukladno članku 3/4. ZIPT gradskim vijećnicima, Gradskom vijeću i njegovim radnim tijelima prestao mandat danom objave Odluke o raspisivanju izbora za članove predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 46/09.), koja je stupila na snagu 15. travnja 2009., čime je prestao mandat i Odboru za statutarno-pravna pitanja Gradskog vijeća Grada Samobora, a da novi odbor još nije imenovan ni konstituiran. Stoga su, ističe GIP-MI u navedenom dopisu, zatražili mišljenje DIP-a o tijelu nadležnom da u takvoj situaciji rješava o žalbama protiv prvostupanjskih rješenja nadležnih gradskih izbornih povjerenstava u izborima za mjesne odbore, koje ih je uputilo da žalbu dostave Ustavnom sudu.

Ustavni sud je podsjetio da pravni poredak počiva na pravilu da je za svaku pravnu stvar nadležno samo jedno tijelo, odnosno da ne smije postojati mogućnost da za neku pravnu stvar ne bude nadležno nijedno tijelo. To pravilo ima ustavno značenje.

Stoga je Ustavni sud upozorio na ustavnopravnu neprihvatljivost istodobnog održavanja i lokalnih i mjesnih izbora, to jest izbora članova predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave i izbora članova vijeća mjesnih odbora i/ili gradskih četvrti tih istih jedinica lokalne samouprave. Pretpostavka za provedbu mjesnih izbora, naime, jest postojanje konstituiranih predstavničkih i drugih tijela grada odnosno općine te uredan i nesmetan rad i njih i njihovih radnih tijela. U konkretnom slučaju ta pretpostavka nije ispunjena, jer je u vrijeme provedbe izbora članova vijeća mjesnih odbora Grada Samobora Gradsko vijeće bilo raspušteno, a nadležnom je Odboru za statutarно-pravna pitanja pretao mandat.

Vodeći se zahtjevom za pravilnim i valjanim okončanjem izbora za članove Vijeća mjesnog odbora Samoborski Otok, ali i za članove svih drugih vijeća mjesnih odbora i/ili gradskih četvrti koji su se našli u istovjetnoj pravnoj situaciji, Sud je ocijenio da je tijelo koje je u konkretnoj pravnoj situaciji nadležno za opći nadzor zakonitosti i za rješavanje izbornih sporova u postupku provedbe mjesnih izbora u drugom stupnju – Središnji državni ured za upravu.³² Sukladno tome, Ustavni je sud žalbu žalitelja u konkretnom slučaju prosljedio SDUU, koji ju je dužan riješiti u roku 48 sati od zaprimanja.

Ustavni sud je istaknuo da se svi sljedeći mjesni izbori, uključujući i one za gradske četvrti, moraju održavati u vrijeme kad je predstavničko tijelo grada odnosno općine u kojoj se oni održavaju konstituirano, jer je to pretpostavka za urednu, nesmetanu i djelotvornu provedbu mjesnih izbora.

Ustavni sud je podsjetio da su tijela nadležna za raspisivanje izbora članova vijeća mjesnih odbora i gradskih četvrti dužna provoditi ovo rješenje Ustavnog suda u skladu s čl. 31/2. Ustavnog zakona.

³² Nadležnost SDUU temelji se na naravi i djelokrugu poslova koje obavlja, a koji su propisani čl. 18. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstva i državnih upravnih organizacija (NN 30/04), kojim se iza čl. 17. Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstva i državnih upravnih organizacija (NN 199/03.) dodaje članak 17.a:

»Središnji državni ured za upravu obavlja upravne i stručne poslove koji se odnose na sustav i ustrojstvo ... lokalne i područne (regionalne) samouprave, politički i izborni sustav, osobna stanja građana, ... obavlja poslove upravne inspekcije i druge poslove opće uprave.

Središnji državni ured za upravu obavlja i ... poslove koji nisu stavljeni u nadležnost drugom središnjem tijelu državne uprave.«

17. Zaključak

I ovi lokalni izbori bit će predmetom raznih socioloških, politoloških i pravnih studija. Raznolikost sporova upućuje na paralelu s prethodnim lokalnim izborima održanima 2005. Novost koja je obilježila izbore 2009. neposredan je izbor općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba. Rezultati pojedinaca na istom području znali su biti bitno različiti od izbornih rezultata stranke koje je član (primjer rezultata gradonačelnika Zagreba Milana Bandića i stranke SDP na području Grada Zagreba). Analizirat će se zasigurno različiti aspekti uspjeha stranaka određenih orijentacija na ruralnim i urbanim područjima te ukupni odnos stanovništva prema važnosti lokalnih izbora u odnosu na parlamentarne. Odluke i druge reakcije Ustavnog suda u spornim situacijama mogu poslužiti svim sudionicima izbornog procesa da ubuduće svoje djelovanje i ponašanje prilagode tim odlukama i stajalištima čime se unapređuje predvidljivost i stabiliziraju političke institucije.

THE PROTECTION OF THE SUFFRAGE DURING LOCAL ELECTIONS OF 2009

Summary

During the 2009 elections for local and regional self-government representative bodies, commune and town mayors, county governors and the mayor of the City of Zagreb, the Constitutional Court decided in a number of interesting cases on the protection of the suffrage, i.e. of election cases. The author has shown more than twenty different situations in which the Court reacted by decisions, letters to the complainants, etc. Each of these reactions may be useful to all the participants in the election process and help them to adapt their future actions and behaviour to the decisions and opinions of the Constitutional Court, which increases predictability and stabilises political institutions.

Key words: suffrage, election law, local elections – Croatia, local representative bodies, local mayors, the Constitutional Court of the Republic of Croatia